

Kritik mot en befattningshavare vid socialförvaltningen i Falköpings kommun för uttalanden i en skrivelse till den ena partens ombud i en vårdnadstvist

Beslutet i korthet: En advokat bad en tjänsteman vid socialförvaltningen att svara på om hon bedömde att ett barns umgänge med sin far var förenligt med barnets bästa. I ett svar till advokaten anförde tjänstemannen bl.a. att "det i dagsläget (under rådande förhållanden) ej finns förutsättningar för umgänge". Advokaten gav därefter in skrivelsen till hovrätten i ett mål om vårdnad, boende och umgänge avseende barnet.

Socialnämnden har lagreglerade uppgifter när det gäller att lämna upplysningar till en domstol i mål och ärenden om vårdnad, boende och umgänge. Det är viktigt att stor försiktighet iakttas vid uppgiftslämnande som sker vid sidan av de bestämmelserna.

Genom sitt agerande gav tjänstemannen fadern skäl att ifrågasätta socialförvaltningens objektivitet. Hon borde därför inte ha upprättat den aktuella skrivelsen.

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot biträdande sektionsschefen BB vid socialförvaltningen i Falköpings kommun för handläggningen av en s.k. barnavårdsutredning rörande hans dotter CC, född 2006. I en särskild skrivelse till JO utvecklade advokaten DD AA:s klagomål. DD anförde bl.a. att BB, i ett brev till moderns ombud advokaten EE, i en pågående vårdnadstvist avseende CC, tagit ställning i tvisten och yttrat sig i frågan om umgänge mellan AA och CC. Av BB:s brev till EE framgick bl.a. följande.

Undertecknads bedömning huruvida det finns förutsättningar för umgänge

Undertecknad bedömer utifrån vad som framkommit i samtal med konsultationspersonerna att det i dagsläget (under rådande förutsättningar) ej finns förutsättning för umgänge. Detta baserat på att man inte kan bortse från de skador ett umgänge bedöms innebära för CC känslomässigt, nu och framöver.

Utredning

Socialnämnden i Falköpings kommun uppmanades att inkomma med utredning och yttrande med anledning av vad som anförts rörande skrivelsen till ombudet.

Socialnämnden, arbetsutskottet, lämnade som sitt remissvar en skrivelse som hade upprättats av BB. I skrivelsen anfördes bl.a. följande.

Socialnämnden i Falköpings kommun beslutade den 8 september 2009 att inleda utredning enligt 11 kap 1 och 2 §§ SoL efter att man mottagit en anmälan som gjort gällande oro för CC. Under utredningens gång kom det in ytterligare en anmälan.

Under utredningen kom det fram olika uppgifter som på olika sätt gjorde gällande att CC inte mår bra och måendet kunde sättas i relation till när CC träffat sin pappa vid umgänge. För ställningstagande om hur man skulle se på detta konsulterade undertecknad sakkunniga. Syftet med konsultationerna var att erhålla information om hur man skulle förstå CC:s beteende, henne mående och om det fanns anledning till oro kopplat till hennes hälsa och utveckling. Utredaren var även intresserad av att få kunskap om hur man på bästa sätt skulle kunna tillgodose CC hennes eventuella behov.

[---]

Vid de tre konsultationstillfällena gav de [sakkunniga] undertecknad samstämmiga uppgifter, nämligen att det fanns all anledning att känna stor oro för CC, att rådande umgängessituation inte var tillräckligt trygg och att flickan för illa av situationen. De sakkunniga bedömde att flickans mående skulle ses som en trolig konsekvens av att hon kände av spänningen mellan sina föräldrar och att hon inte fått tillräcklig hjälp att känna trygghet och begriplighet i överlämningsituationer. Sakkunniga menade också att det fanns anledning att befara att rådande omständigheter skulle kunna innebära skador för CC, på såväl kort som lång sikt om inte situationen förändrades. De sakkunniga sa bland annat att CC behövde känna att föräldrarna gav ömsesidig acceptans gentemot den andre och att de stöttade henne vid överlämnandet. CC:s reaktion var adekvat utifrån de påfrestningar rådande situation innebar för henne.

Undertecknad har, enligt min egen uppfattning klart och tydligt i utredningen redogjort för att utredningen inte kunde påvisa brister hos varken mamman eller pappan som kunnat stå som förklaringsmodell till varför CC uppvisade sina symptom. Syftet har heller inte varit att utröna vem av föräldrarna som bäst kunde tillgodose hennes behov eller ta ställning i den frågan då detta är en fråga som hör hemma i vårdnadsutredning och inte i den pågående barnvårdsutredningen. Enligt min uppfattning är detta mycket tydligt redovisat och avgränsat i den utredning som sammanställdes i december 2009. Utredningen har enligt undertecknads uppfattning lyft fram CC:s situation och levererat olika förklaringsmodeller på hur man kan se på situationen och vilka eventuella åtgärder som kan vara möjliga.

Angående skrivelse daterad den 14 december 2009 var bakgrunden till denna att moderns juridiska ombud advokat EE begärde att undertecknad skulle svara på hennes fråga huruvida jag bedömde att umgänget, utifrån de rådande omständigheterna var förenligt med flickans bästa. Utifrån den information som jag tagit del av under utredningen och efter konsultationen med de sakkunniga redogjorde jag för min inställning i frågan. Undertecknad är väl förtrogen med att jag inte har mandat att villkora eller styra domstolens beslut, dock bedömde jag att ett svar på EE:s fråga inrymdes i det uppdrag som socialnämnden har i och med skyldigheten att utreda, nämligen att belysa barns behov, sätta barnet i fokus och ibland även träda in till skydd för barnet.

AA yttrade sig över remissvaret.

Bedömning

AA har i sin anmälan gjort gällande att handläggningen av utredningen rörande hans dotter CC varit bristfällig i flera avseenden. Jag har begränsat min utredning till att omfatta den skrivelse BB skickade till advokat EE.

Av utredningen framgår att Socialnämnden i Falköpings kommun den 8 september 2009 beslutade att inleda utredning enligt 11 kap. 1-2 §§ socialtjänstlagen (2001:453), SoL, rörande CC. BB ansvarade för utredningen som avslutades i

december 2009. Den skrivelse, daterad den 14 december 2009, som BB skickade till advokat EE föranleddes av att advokaten begärde att BB skulle svara på om hon bedömde att CC:s umgänge med fadern, utifrån de rådande omständigheterna, var förenligt med CC:s bästa. Moderns ombud gav därefter in skrivelsen till hovrätten i ett mål om vårdnad, boende och umgänge avseende CC.

Innan rätten avgör ett mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge ska socialnämnden ges tillfälle att lämna upplysningar. Har nämnden tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning är nämnden skyldig att lämna rätten sådana upplysningar. Om det behövs ytterligare utredning får rätten uppdra åt socialnämnd eller något annat organ att utse någon att verkställa den (6 kap. 19 § föräldrabalken).

I mål eller ärenden om vårdnad, boende eller umgänge får rätten, om det behövs, besluta om vårdnad, boende eller umgänge för tiden till dess att frågan har avgjorts genom en dom eller ett beslut som vunnit laga kraft eller föräldrarna har träffat ett avtal om frågan och avtalet har godkänts av socialnämnden. Rätten kan inhämta upplysningar från socialnämnden i frågan. Innan socialnämnden lämnar upplysningar ska den, om det är lämpligt, höra föräldrarna och barnet (6 kap. 20 § föräldrabalken).

Upprättandet av aktuell skrivelse föregicks inte av någon begäran från rättens sida. BB skickade inte heller skrivelsen till domstolen utan till den ena förälderns ombud. Det finns i och för sig inte något formellt hinder mot att socialtjänsten på begäran av en förälder lämnar skriftlig information rörande ett barn. En annan sak är att vilka uppgifter som får lämnas ut kan vara begränsade av den sekretess som gäller för uppgifterna inom socialtjänsten. Det är vidare viktigt att den som avger ett eventuellt utlåtande endast uttalar sig om omständigheter som han eller hon har tillräcklig kännedom om. Ett utlåtande ska som regel endast redovisa faktiska förhållanden och inte innehålla några värderingar eller bedömningar.

Socialnämnden har lagreglerade uppgifter när det gäller att lämna upplysningar till domstolen i mål och ärenden om vårdnad, boende och umgänge. Det är därför viktigt att stor försiktighet iakttas vid uppgiftslämnande som sker vid sidan av de bestämmelserna. I nu aktuellt ärende var BB ansvarig för en s.k. barnavårdsutredning rörande CC. Genom sin roll hade hon därmed omfattande kännedom om förhållandena, vilket innebär att en part eller domstolen, om skrivelsen vidarebefordrades dit, skulle kunna fästa särskilt avseende vid hennes uppgifter och ställningstagande. Detta borde ha föranlett särskild akksamhet från hennes sida med att lämna ut uppgifter. Hon tycks dock inte ens ha samrått med AA innan hon skickade brevet.

Jag har förståelse för att BB ville värna CC:s intressen utifrån den uppfattning om lämpligheten av umgänge som hon hade. Som redogjorts för ovan finns det en särskild ordning för hur socialtjänstens uppdrag utövas i den här typen av ärenden. Mot bakgrund av den viktiga roll som socialtjänsten har både när det gäller

barnvårdsutredningar och vårdnadstvister är det särskilt beklagligt att BB genom sitt agerande gett den ena föräldern skäl att ifrågasätta socialförvaltningens objektivitet. BB borde enligt min mening inte ha upprättat den aktuella skrivelsen. Hon ska kritiseras för sin handläggning i denna del.

Vad som i övrigt har förekommit ger inte anledning till något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas med den kritik som uttalats.